

EEVI KUOKKANEN

VIIMAKEDDÖIN VIIMAKERRUIN

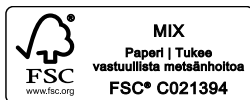
EEVI KUOKKANEN

**VIIMAKEDDÖIN
VIIMAKERROIN**

TAMMI

HELSINKI

Kirjassa siteeratut kappaleet:

Auringon noustessa, sanat: V. A. Koskenniemi (1906)

California Dreamin', sanat: John ja Michelle Phillips (1963)

Kun joulu on, sanat: Alpo Noponen (1901)

Maan korvessa kulkevi lapsosen tie, sanat: Immi Hellén (1884)

The Boys of Summer, sanat: Don Henley (1984)

Vapautettu kuningatar, sanat: Paavo Cajander (1906)

Kiitos Mauri Sariolalle ravintolan nimestä.

© EEVI KUOKKANEN JA TAMMI 2024

TAMMI ON OSA WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖTÄ

ISBN 978-952-04-6230-7

PAINETTU EU:SSA

LOKAKUU

Risto seisoi ilman paitaa kylpyhuoneen peilin edessä ja käänteli päätään. Otsan mustelma oli haalistunut kellertäväksi. Oikean solisluun kohdalla oli punaisia verenpurkauksia. Niiden paroneminen kestäisi pidempään, sen hän tiesi kokemuksesta. Viidenkymppin jälkeen iho oli alkanut ohentua ja kaikki toipuminen oli hitaampaa. Hän puki t-paidan ylleen, pesi kätensä ja koetti olla näkemättä kasvojaan peilistä.

Vaikka oli varhainen aamu, Elsa saattoi olla vielä hereillä ja oli ehkä kuullut hänen menevän kylpyhuoneeseen. Vaimo ihmettelisi, mitä hän oli puuhannut niin kauan. Risto veti hämäykseksi vessan ja juoksutti hanasta vettä hetken.

Ateljeen ovella Risto pysähtyi kuulostelemaan. Tietysti Elsa nukkuu vielä. Heidän vuorokausirytmensä olivat hiljalleen eriytyneet tyttöjen muutettua pois kotoa. Riston mielestä se oli tapahtunut vasta äsken, mutta nuorempikin oli lähtenyt jo viitisentoista vuotta sitten. Koira oli kuollut samana vuonna. He kaksi olivat jääneet keskenään tänne liian isoon taloon.

Viikonloppu oli hujautanut äidin jäämistön siirtelyssä. Viimeiset rippeet oli nyt pakattu siististi autotalliin. Viikkoja kestänyt urakka oli viimein valmis.

Eteisessä tuoksui savu. Kuinka pitkään Elsa oli valvonut takan ääressä?

Pelti oli onneksi auki, sillä tulipesä oli vielä lämmin. Mustuneiden papereiden alla saattoi yhä kyteä hiillos. Risto kyykistyi katsomaan tarkemmin. Mustasta, puoliksi palaneesta kannesta hän tunnisti, että Elsa oli polttanut leikekirjansa. Se oli pudonnut autotallin romuhyllystä perjantaina, kun Risto oli raivannut tilaa äitinsä tavaroille. Kirjasta oli leijaillut betonilattialle muutama kellastu-

nut lehtileike, jotka hän oli nostanut ylös ja pannut talteen sivujen väliin. Hän oli vienyt kirjan Elsalle kuin osoitukseksi siitä, miten paljon arvosti taiteilijavaimonsa loistokasta menneisyyttä. Näin jälkeempäin arvioituna se oli ollut virhe.

Hän möyhensi viimeiset kuumassa hapertuneet sivut hiilten joukkoon ja lähti töihin.

Yöllä alkanut sade oli aamunkoitteessa vain yltynyt. Tuulilasinpyyhkijät vinkuivat, pitäisi muistaa vaihtaa sulat. Työmatka oli vain muutaman kilometrin mittainen, mutta se ulottui hiljaisen rantakaupungin laidalta toiselle. Ohi vilahtelevissa omakotitaloissa näkyi vaisuja valoja, nekin kuin harmaan kalvon läpi.

Risto hyräili radiossa soivan kappaleen tenoristemmaa. Kuorossa hän ei olisi kehdannut enää koettaa laulaa näin korkealta, mutta autossa kehtasi. Täällä hän oli turvassa. Kukaan ei arvostellut eikä huomautellut niistä pienistä unohtamisista, joita oli kertynyt viime aikoina liikaa. Elsan ääni nousi hänen korviinsa: *Etkö sä tosiaan muista? Onhan tästä puhuttu. Taasko sulta on jotain hukassa?*

Työmatkan aikana Risto tunsii asettuvansa omiin nahkoihinsa. Kun hän kääntyi tehdasalueelle, hän oli jälleen luotettava, asian-tunteva ammattilainen.

Pycomp oli Riston ensimmäinen ja ainoa työpaikka, konepaja, jonka turvallisuudesta hän vastasi. Se oli myös kutistuvan, taloudeltaan rapakuntoisen pikkukaupungin tärkein yksityinen työnantaja. Tehdas ja toimitilat sijaitsivat asutuksen ulkoreunalla, matalan männikön keskellä. 1950-luvun kaksikerroksinen toimistorakennus näytti pikemminkin jonkin maalaispitäjän osuuspankilta kuin kansainvälisen yrityksen pääkonttorilta. Sen takana oli kaksi tehdashallia, vanha ja uusi. Peltipuoli ja komposiittipuoli.

Keväällä kaupungissa oli tehty useita murtovarkauksia, lähinnä kakkosasuntoihin. Vapaa-ajan asuntojen jäätyä kesäkauden jälkeen vähemmälle käytölle varkaat olivat aktivoituneet uudestaan. Poliisi oli kehottanut yrityksiäkin valppauteen. Risto oli ottanut tavakseen kiertää koko tehdasalueen aamuisin ennen työntekijöiden saapumista. Teknistä valvontaa oli mahdoton järjestää ulottumaan tontin jokaiseen nurkkaukseen, eikä aluetta ympäröivä aita riittäisi torju-

maan varkaita. Vyö ja henkselit – hän uskoi vankasti, ettei yrityksen turvallisuutta saanut luottaa yhden kortin varaan. Risto varmisti kaiken kahdesti eikä jättänyt sattumalle sijaa. Juuri siksi hän oli siirtynyt parikymmentä vuotta sitten nykyisiin tehtäviinsä, kun uusi sukupolvi oli alkanut vetää perheyrittystä ja toimintaa oli laajennettu.

Tavallisesti parkkipaikka oli Riston saapuessa tyhjä, mutta nyt Kolehmaisena farmari-Volvo seisoi omalla paikallaan.

Tapsa Kolehmainen oli tehtaana veteraaneja, koneistaja-asentaja, joka tunsu vanhan puolen koneet ja tuotteet paremmin kuin oman emäntänsä, kuten hänellä oli tapana sanoa. Pitkäaikaisilla asiakkailla oli yhä Pycompin edellisen sukupolven laitteita, joiden huoltoon kelpuutettiin ulkomaita myöten vain Kolehmainen. Tapsalla oli enää vajaa vuosi eläkeikään, ja moni oli jo ehtinyt huolestua, miten ilman häntä pärjättäisiin. Hän oli nyt luultavasti liikkeellä samoilla asioilla kuin Risto: varmistamassa, että muut saisivat aloittaa päivän työt ilman häiriöitä. Peltipuolen koneissa oli aina jotain pientä huollettavaa.

Risto nousi autosta ja veti hupun suojaamaan silmiä. Sade haittasi näkyvyyttä, alueen kirkas valaistus teki kaikesta muusta harmaata sumua. Hän kiersi ensimmäisenä ulkovaraston, vaikka kukaan tuskin yrittäisi varastaa raskaita teräslevyjä. Yhdestä kuormasta oli auennut muovikääreeseen kulma, se lepatti vaaleana ja piti tuulenvireessä räplättävää ääntä. Hän kietoi sen paikoilleen ja jatkoi kierrostaan.

Risto säpsähti, kun aivan hänen silmänsä vierestä vilahti jotain valkeaa.

Vanhan tehdashallin edessä parveili lokkeja. Päiväsaikaan niitä ei yleensä näkynyt, vaikka avomeri oli vain muutaman sadan metrin päässä metsikön takana. Riston lähestyessä parvi lehahti ilmaan. Muutama riitaisasti raakkuva varis syöksähteli sitä kohti.

Jokin lintujen levottomuudessa sai Riston nielaisemaan. Suu oli kuivunut, teki mieli avata ikkuna, vaikka hän oli ulkona. Kiertävä tunne ylävatsassa pakotti vetämään syvään henkeä.

Hän hyppäsi lastauslaiturille, meni isosta ovesta sisään ja kulki kylmän lastaushallin läpi tehdassaliin.

Takaosassa paloivat valot, ja äänestä päätellen ikivanha sorvi oli jo käynnissä. Laitekannan ikuinen murheenkryyni oli oikutellut viime aikoina yhä enemmän. Sitä tarvittiin harvoin, mutta se oli silti olennainen työstöväline isojen asiakkaiden huoltotöissä. Kolehmainen oli ilmeisesti tullut korjaamaan sitä aamuvarhaisella, jotta palvelu ei aikataulupaineessa kärsisi. Risto sytytti loputkin valot ja huusi:

– Huomenta, minä täällä vaan! Aikaisessa ollaan molemmat!

Kolehmainen ei vastannut. Todennäköisesti Peltorit päässä, niin kuin pitääkin, Risto ajatteli tyytyväisenä.

Suriseva sorvi tuli näkökenttään, mutta Riston aivot kieltäytyivät käsittelemästä näkyä. Kun sen merkitys pikkuhiljaa löi tajuntaan, lattia tuntui kallistuvan äkisti.

Oli vain punaista, paljon punaista. Sitä oli roiskeina vanhan sorvin keltaisilla pinnoilla. Harmaalle lattialle oli kertynyt lätäkkö, jonka pinta kiilsii tahmeana. Kun Risto sai silmänsä irti lätäköstä, kierto ylävatsassa paheni.

Sorvin kyljessä retkotti Kolehmainen liikkumatta, työtakki oudosti pään yli nousseena. Sorvi surisi tyhjillään.

Matka hätäkatkaisijalle oli korkeintaan kymmenen metriä, mutta lattia oli muuttunut upottavaksi suoksi. Vasta kun Risto käänsi katkaisijasta ja sorvin ääni lakkasi, hän tajusi huutavansa Kolehmaisesta nimeä samalla kun hapuili puhelintaan. Se oli livetä hänen kädestään, mutta hätäkeskuksesta vastattiin heti. Jotenkin hän sai selitetyksi tapahtuneen.

– Menettänyt paljon verta! hän huomasi huutavansa.

Konemaisesti hän otti vastaan langan toisesta päästä annetut ohjeet, pakotti itsensä menemään Kolehmaisesta luo ja alkoi repiä tämän kaulusta valtimoa etsien. Hän yritti olla katsomatta vasenta hihaa, joka repsotti verestä tummina repaleina. Kättä hän ei näystä hahmottanut. Sitä ei enää ollut.

Kolehmaisesta avoimissa silmissä oli tyhjä katse.

– Ei tunnu hengittävän, ei reagoi! Tulkaa nyt Herran nimessä äkkiä!

Kun puhelu oli ohi, Risto alkoi täristä. Polvet pettivät, pulssi jyskytti korvissa. Hän kyykistyi paikoilleen, vaikka aivot huusivat,

että olisi pitänyt auttaa Kolehmaista, tehdä jotain. Vähintään siirtää lyhyhistynyt mies arvokkaampaan asentoon. Tapsa, jonka hän oli tuntenut vuosikymmenten ajan.

Vapina oli saatava kuriin. Risto veti henkeä suun kautta, jotta ei olisi haistanut verestä nousevaa raudanhajua. Hänen oli käsketty pysyä rauhallisena ja mennä pääportille opastamaan ambulanssia. Jalkaa toisen eteen, portti auki. Muutama minuutti tuntui ikuisuudelta. Sade kasteli Riston kasvot.

Ambulanssin tultua Riston oli pakko pysytellä poissa tieltä, seurata kauempaa ensihoitajien ripeää toimintaa, vastata heidän kysymyksiinsä ja kuunnella, miten he puhuivat toisilleen oudon matalalla äänellä. Kun toinen heistä tuli Riston luo, sanat eivät tulleet yllätyksenä.

– Ei meistä taida olla enää apua, ensihoitaja sanoi ja nyökkäsi myötätuntoisesti. – Nyt olisi tärkeää ilmoittaa läheisille ja tehtaan johdolle. Poliisi on tulossa ja eristää tämän alueen. Olen pahoillani.

Kello oli kahdeksaatoista vaille seitsemän, tuotantoalue olisi pian täynnä elämää. Töihin tulisi myös Tapani Kolehmaisen poika Mikko.

Risto lähti poliiseja vastaan, vaikka pelkäsi jalkojensa pettävän alta.

– *Siltä jäi hiha kiinni sorviin, käsi meni perässä.*

– *Mä oon sanonu sille vaikka kuinka monta kertaa, että jonain päivänä käy vielä paha vahinko. Ja nyt se sitten kävi. Se oli pomo itte käskenyt Tapsan yötoihin, ja tässä on lopputulos.*

– *Kaikkein pahin. Kun vaan aikatauluilla on väliä nykyään.*

– *Tapsalla olis ollu enää vuosi eläkkeeseen.*

– *Voi jumalauta!*

Työntekijöiden järkyttyneet ensireaktiot pyörivät Riston korvissa. Hän katseli taukokuoneen pöydän naarmuuntunutta lami-naattipintaa ja omia käsiään, yritti olla ajattelematta verenpunaisia näkyjä ja terveyskeskuksen käytävää, josta hänet oli käännytetty tarpeettomana tukkeena tunti sitten pois.

Pycomp Oy:n pääomistaja ja toimitusjohtaja Antero Pyykkö istui Riston vieressä nojaten kyynärpäitään pöytään. Hän oli painanut sormet otsalleen ja huokasi pidätetysti. Sitten hän sanoi:

– Kamala juttu. Mutta Risto, eihän se ollut sun syy, että Kolehmainen sooloili keskellä yötä ja yritti korjata sorvia ilman suoja-laitetta ja varmistamatta, että sähkönsyöttö oli lukittu pois päältä. Turvalukko roikkui kytkimessä auki. Kokenut ammattimies ajatteli varmaan, ettei sillä niin väliä, kun kerran kukaan muu ei ole paikalla. Vaikea tätä on ymmärtää. Kaikki säännöt on rikottu.

– Minun vastuullanihan se on, Risto sanoi. Sanat tahtoivat juuttua kurkkuun. – Olisi pitänyt muistuttaa turvallisuusohjeista pontevammin, konkareitakin. Ja kieltää ehdottomasti yksinään työskentely, etenkin korjaushommissa. Onhan se kielletty, ja kaikissa ohjeissa painotetaan –

– No. Anteron keskeytys tuli terävänä. Hän piti pitkän tauon ennen kuin jatkoi: – Ei se ihan noinkaan ole. Loppupeleissä minä vastaan toimitusjohtajana kaikesta.

Riston toinen reisi nyki ylös alas hänen tahtomattaan. Hän laski kätensä sille, pakottautui rauhoittumaan ja kysyi: – Mitä Tapsan poika sanoi, kun kerroit?

– Ei siinä paljoa puhuttu. Luulen, ettei se oikein tajunnut kunnolla, lähti äitinsä luokse saman tien. Ja onhan se mahdotonta käsittää: mies tulee töihin niin kuin kaikkina muinakin päivinä ja kuulee portilla, että oma isä on kuollut. Pienten lasten isoisä, Antero sanoi ja pyöritteli epäuskoisena päätään. Loppu tuli apeasti. – Kyllä tämä tästä. Nyt kävi näin. Perin pohjinhan onnettomuus tullaan tutkimaan, ja sä tiedät, että mä kannan vastuuni. Mene sinä nyt kotiin, Risto.

Antero taputti Ristoa olkapäälle ja sulki mennessään koppimaisen taukokuoneen oven. Risto jäi yksin ajatuksineen. Ohuen oven takana jyskytti Pycompin arki, joka jatkuisi ilman Tapani Kolehmaista.

Vilma katseli, miten Kallen häntä vipatti heidän kulkiessaan. Koira ainakin viihtyi näissä maisemissa. Tälläkin rantareitillä horisontti aukeni vapaana edessä, ketään ei näkynyt, mistään ei kuulunut edes etäistä liikenteen kohinaa. Kivet vain rapisivat askelten alla ja lokakuun laiskat mainingit kohisivat verkalleen. Kalamajat tönöttivät rivissä naurettavan sievinä.

Työasiat pyörivät päässä. Tai oikeastaan työyhteisön asiat.

Vilma oli keväällä hakenut paikkaa täkäläisestä perheyrytyksestä ilman sen suurempia odotuksia. Nopeasti uudistuneen firman verkkosivuilla kehuttiin dynaamista tuotekehitystä, Euroopan laajuisia markkinoita ja työyhteisön perheenomaista henkeä.

Kun hän oli päässyt rekrytoinnissa jatkoon, loppu oli mennyt omalla painollaan. Pörssiin listautumista havittelevassa yhtiössä oli hyvät kasvunäkymät, ja työsuhde-etuihin kuului huomattavan edullinen rivitaloasunto kaupungin pohjoisrannalta. Viimeinen haastattelu oli järjestetty paikan päällä toimitusjohtaja Antero Pyykön kanssa. Sen päätteeksi Vilmasta oli tullut Pycomp Oy:n historian ensimmäinen vastuullisuuspäällikkö.

Työsopimusta juhlistaakseen hän oli mennyt venesataman ravintolaan syömään. Kesäkausi oli silloin juuri päässyt vauhtiin, rantakaduilla oli elämää. Olo tuntui voittoisalta: hän oli muuttanut elämänsä suuntaa, tutustuisi uusiin ihmisiin ja oppisi uusia asioita.

Vilman edellinen työpaikka oli isossa yrityksessä, jolle viestinnän ammattilaiset olivat kehittäneet teennäisen ”tarinan”. Pycompin tarinaa ei tarvinnut erikseen keksiä. Peltiseppä Jalmari Pyykkö oli perustanut tänne etelärannikon pussinperälle yksinkertaisen konepajan jatkosodan jälkeen. Yritys oli kasvanut aikana, jolloin tarvetta oli paljon ja materiaaleja vähän. Seuraava sukupolvi oli päässyt

ratsastamaan idänkaupan turpealla aallolla. Nykyisen toimitusjohtajan isä oli kasvattanut yritystä, kunnes oli kuollut ennen aikojaan, ilmeisesti kosteiden liikeneuvottelujen ja ympäripyöreiden työpäivien kaatamana. Kauppaneuvos Pyykkö oli paikallinen legenda, jonka mukaan oli nimetty oma puistokin. Hänen poikansa Antero oli vetänyt liiketoimintaa nyt parikymmentä vuotta.

Siinä missä globalisaatio oli hiljentänyt muita konepajoja, Pycomp oli onnistunut uudistumaan. Antero Pyykön kautena tuotannossa oli keskitytty teollisuuspumppuihin, ja yritys oli muuttunut kertaluokkaa kannattavammaksi. Myös nimi oli modernisoitu, ja Koneistus Pyyköstä oli tullut Pycomp Oy.

Vilma oli jo jonkin aikaa halunnut eroon ison korporaation pakkopaidasta. Kun hän oli irtisanoutunut, hänen pomonsa oli yrittänyt peitellä pettymystään. Työkaverit olivat onnitelleet: – Ai Pycompiin! Niiden toimarihan on ollut paljon esillä mediassa, jännää! Ja niin ihana kaupunki! Me käydään siellä joka kesä.

Elokuussa Vilma oli muuttanut vielä pintaremontille haisevaan rivitalokolmioon. Sen ikkunoista pilkahteli meri, tilaa riitti liiankin kanssa. Elämä tuntui asettuvan kohdalleen. Täällä osattiin ottaa rennommin, kasvuyrityksessäkin. Osansa vaikutelmaan oli hänen perehdyttäjänsä, turvallisuuspäällikkö Riston, rauhallisella tyyllillä. Kun he kulkivat näennäisen päämäärättömästi ympäri kahta tehdashallia, aikaa käytettiin keskusteluihin työntekijöiden kanssa. Kaikki puhuivat Ristolle avoimesti, oli sitten kyse viikonlopun kalasaaliista tai tuotantoaikataulun tiukkuudesta. Risto tunsu työntekijöiden perheetkin, olihan joukossa jopa kolmannen sukupolven pyykköläisiä.

Aivan viime päiviin asti Pycomp oli vaikuttanut unelmien mahdollisuudelta.

Vilma poimi hiekalta kepin ja heitti sen Kallelle. Meri aaltoili harmaana, kävi pieni tuulenvire. Hän sulki silmänsä ja hengitti syvään. Hänellähän oli kaikki hyvin. Ja vihdoinkin hän oli vapaa ihmissuhdesotkuista.

He olivat alkaneet seurustella Okon kanssa opintojen loppuvaiheessa. Silloin oli kai ollut jokin kiire ryhtyä elämään aikuista

elämää. Ystävät ympärillä olivat perustaneet perheitä, mutta heillä kahdella oli ollut tarpeeksi huolehtimista koirassa. Vuosi vuodelta suhde oli väljähtynyt. Rakkaudesta oli lopulta jäljellä enää murahduksia eteisessä, lappuja jääkaapin ovesa, sähkölasku, johon oli kirjoitettu: SUN VUORO.

Oli ollut suorastaan helpotus, kun Okko oli viimein tunnustanut löytäneensä toisen, selittänyt naisen lapsestakin silmät loistaen. Neljätoista vuotta kestänyt suhde oli päättynyt yhtä voimattomasti kuin tiimalasista olisi valunut viimeinenkin hiekanjyvä.

Tasaisen tylsän elämän äkillinen muutos oli heilauttanut Vilman hetkeksi toiseen äärilaitaan. Muutaman kuukauden hän oli riehunut ja kokeillut määrätietoisesti kaikkea, mistä oli kokenut jääneensä parisuhteessa paitsi. Kaverit olivat kannustaneet: – Nyt uutta putkeen, oot ollut jo liian kauan ilman, maailma on täynnä miehiä!

Ja niinhän se oli ollut. Vilman haaviin oli osunut mukavia, mitään-sanomattomia *ihan kiva mut ei* -tyyppisiä. Ja se yksi paha virhearvio.

– Älä ikinä enää haksahda nuorempaan kundiin, Vilma huomasi sanovansa puolilääneen.

Kalle juoksi pitkää rantaa edestakaisin kuin heikkopäinen. Rakas Kalle, ruskean ja mustan kirjava sekarotuinen, jonka he olivat hankkineet rescuepentuna. Se alkoi jo vanheta, mutta maisemavaihdos oli tehnyt sille hyvää. Olihan täällä paljon paremmat olosuhteet kuin eksän ja tämän uuden kumppanin luona. Naisen koti oli liian pieni, eikä kolmivuotias lapsi osaisi jättää koiraa rauhaan. Okon kanssa oli silti sovittu kompromissina kahden viikon välein vaihtuvasta koiravuorosta.

He olivat tulleet kalliolle, joka erotti kaksi rantaa toisistaan. Sen laella nököttävän käkkyräisen männyn Vilma tunnisti kymmenistä somepostauksista. Näky oli kieltämättä kuvauksellinen. Sopivasta kulmasta katsottuna puun takaa näkyivät meri, taivas ja pitkälle kaartuva ranta.

Kallion toisella puolella hiekka oli hienompaa. Rannalle huuhoutunut mustanpuhuva rakkolevä oli kuivunut jalan alla rasah-televiksi vyöhykkeiksi. Vesirajaa pilkuttivat näkinkengät. Vilma

poimi yhden niistä käteensä. Se oli ohut ja vaaleanpunertava, kuin lapselta irronnut varpaankynsi.

Ajatukset olivat alkaneet irtoilla, niitä tuli ja meni aaltojen rytmissä.

Näin syksyn edetessä oli alkanut käydä ilmi, miten kuollut ihana kaupunki olisi talvella. Rannan ravintolat oli suljettu ja satama tyhjentynyt veneistä. Uusia ystävyys-suhteita Vilma ei ollut ehtinyt vielä solmia, joten työkaverit olivat hänen ainoat täkäläiset tuttavansa. Hän oli luottanut siihen, että löytäisi heistä samanhenkistä seuraa, mutta enää hän ei ollut asiasta niin varma.

Kaksi päivää sitten Pycompin ilmapiiri oli kerralla keikahtanut ikäväksi, kun työyhteisön pitkäaikainen jäsen oli kuollut tapaturmaisesti. Vilma oli jo ehtinyt tutustua Kolehmaiseen, jäntevään mieheen, joka näytti kutistuneelta liian suurissa työvaatteissaan. Hän muisti tämän tarkan katseen ja nopeat kommentit, jotka tulivat kuin suupielestä. *Täällä kyllä riittää sulle hommaa.*

Tapaturma-alue oli ollut eristettynä kaksi päivää, koko vanha tehdassali oli suljettu pois käytöstä. Vilma oli ehtinyt olla Pycompilla vasta vähän päälle pari kuukautta, ja nyt tapaturmatilasto huusi punaista kuolemaa. Kaikessa traagisuudessaan tapaus tuntui jättävän tahran hänen omaankin työhistoriaansa.

Kalle oli juossut aidalle, jonka takana ranta jatkui samanlaisena pitkälle niemen kärkeen. Vilma vihelsi koiran vierelleen ja kiinnitti sen hihnaan. He kääntyivät takaisin.

Alkoi tulla pimeä. Missään ei näkynyt ketään.

Töihin tullessaan Vilma vilkaisi taas pääkonttorin julkisivun suurelliseen violettiin logoon. Sen alla hämöttivät ikivanhan neonkytlin kirjainten ääriiviivat, jotka olivat tummuneet rappaukseen. Tänäkin aamuna hän mietti, miten haamukuva kuvasti Pycompin nykytilannetta. Osa yrityksestä edusti yhä muuttumattontaa, perinteistä konepajaa.

Toimitusjohtajan italialainen maantiepyörä oli vakipaikallaan pääoven vieressä. Se oli päässyt talouslehden aikakausliitteeseen asti: *Innovaatiojohtaja tekee kaiken toisin*. Karismaattinen Antero Pyykkö oli onnistunut luomaan henkilöbrändin, jonka avulla hän sai firmansa asioita julki laajallekin yleisölle. Viime aikoina Pycompin pörssiin listautumisella oli spekuloitu yhä kiivaammin. Vilma oli kyllä lukenut kaikki jutut, mitä käsiinsä sai. Yrityksen uusin innovaatio, komposiittipumppu Innofluxus, oli vasta hake-massa markkinoita, mutta siihen kohdistui kovia odotuksia. Vuosien kehitystyön tulos vastasi asiakkaiden toiveeseen kevyemmästä hiilijalanjäljestä ja oli saanut merkittävän keksintöpalkinnonkin. Innofluxus oli Pycompin lupaus sijoittajille, joiden rahoittamana kansainvälistyminen pääsisi kunnolla vauhtiin.

Vilma meni etuovesta sisään. Aulan seinällä oli mustavalkoinen valokuvasuurenno konepajan alkuvuosilta. Ensivierailulla toimitusjohtajan assistentti Carita oli selittänyt Vilmalle, että kuvassa leveimmin hymyilevä työntekijä oli yrityksen perustaja Jalmari Pyykkö. Kuvan rakeisuudesta huolimatta siitä erotti miehen lähekkäin olevien silmien naururypyt. Kuvan laidassa oli käsin kirjoitettu päivämäärä 18/9–1953.

Samanlaiset lähekkäin olevat silmät ja naururypyt tervehtivät Vilmaa konttorin kahvinurkkauksessa. Antero oli aina aikaisessa,

silloin kun ehti toimistolle maailmaa kiertämästä. Kaadettuaan kahvia Vilmallekin hän jäi rupattelemaan kaikessa rauhassa: ainahan täällä tuulee, päivä päivältä on pimeämpää.

Äkkiä Pyykkö vakavoitui. – Olen tosi pahoillani, että sinun pestisi meillä alkoi näin ikävissä merkeissä. Kolehmaisena tapaus oli ensimmäinen kuolemaan johtanut tapaturma Pycompin historiassa, ja se saa jäädä myös viimeiseksi.

Ja ikään kuin asiat olisivat liittyneet toisiinsa, hän jatkoi:

– Meillä on tänään sovittuna se tulokaskeskustelu. Voitaisiin mennä lounaalle, jos sinulle sopii. Puhutaan rauhassa.

Vilma ehti vain nyökätä, kun käytävältä kajahti IT-päällikkö Juho Riikosen ääni.

– Mitäs herra johtaja! Kato, rouva päällikkökin on ehtinyt pelipaikoille! Vai anteeksi, oliko se neiti?

Riikonen kumarsi muka kohteliaasti. Vilmaa tympäisi, mutta hän ohitti eleen kiinnittämättä siihen huomiota. Ensimmäisellä tapaamisella Riikonen oli mittailut hänet päästä varpaisiin, tentannut hänen työhistoriaansa ja kysellyt koulutuksesta. Sitten mies oli käyttänyt kaikki tilaisuudet tehdäkseen muillekin selväksi, että Vilman aiempi työkokemus oli toiselta toimialalta. Hänen kasvoilleen nousi usein vino hymy, jota säestivät kevyt tuhahtelu ja päänpuistelu. Eleitä ei voinut tulkita muuksi kuin silkaksi vittuiluksi.

Oli miten oli, töissä piti tulla kaikkien kanssa toimeen. Aina saattoi kysyä toisen viikonlopusta, jos ei keksinyt muutakaan. Riikosen hekotteleva vastaus ei yllättänyt.

– Mitä nyt tämmönen puolivallaton sinkkumies tekee viikonloppuisin.

Antero hymyili vähän kuivasti. – Pitää mennä, Caritan kanssa katsotaan vielä yhdet luvut kuntoon ennen palaveria.

Vilma jäi kahden Riikosen kanssa, joka nojasi seinään harjoittelun rentona.

– Caritalla tuntuu olevan aika isot vastuut, vaikka hän on muodollisesti vain johdon assistentti, Vilma sanoi ja katui heti sanojaan.

– No, toimitusjohtajan ja omistajan oikea käsi, kyllä sä ymmärrät.

– Tarkoitatko, että kun saa tehdä mielekästä työtä, titteleillä ei ole niin väliä?

– Tarkoitan mitä tarkoitan, Riikonen naurahti ja madalsi ääntään. – Kyllä sä aikuisena naisena tiedät millaista se on, kun reissaan yhdessä myyntimatkoilla, etenkin kun menee hyvin. Tulee ilta, otetaan hotlassa vähän kuppia, *bright lights, big city*, ollaan kahdestaan...

Vilma teki kaikkensa pitääkseen naamansa peruslukemilla. Siitä tuli vielä vaikeampaa, kun Riikonen tuli lähemmäksi ja hönki melkein hänen korvaansa puoliääneen: – Kyllä sä täällä pärjää, kun opit talon tavoille.

Vilma ei ehtinyt napauttaa vastausta, koska Risto tuli nurkkaukseen, tervehti ja alkoi pestä kahvimukiaan. Riikonen vetäytyi kauemmas ja pyöritteli kourassaan omaa mustaa mukiaan, jossa luki punaisella STRATEGINEN KUMPPANI.

Risto kaatoi molemmille kahvia ja sanoi kuin opettaja välituntia viettäville lapsille: – Eiköhän mennä jo tuonne neukkariin. Elämä jatkuu. Ollaan kohta omillamme listautumisen suhteen!

He asettuivat neuvotteluhuoneeseen, jossa Carita jo puheli näyttöllä näkyvän investointipankin konsultin kanssa. Kokouksen alettua konsultti esitti pahoittelunsa traagisen tapaturman johdosta ja kehotti heitä vielä miettimään aikataulutusta. Sijoittajat arvioisivat myös yrityksen turvallisuustilastoja, vaikka ne olivatkin vain yksi tunnusluku monien joukossa. Sitten hän kuvaili korusanoillaan, miten aggressiivinen kansainvälistyminen ja tuotekehityksen kiihdyttäminen edellyttivät muutosta, joka olisi ”enemmän kuin muutos, se olisi transformaatio”. Pycompin erottuva kulttuuri pitäisi silti säilyttää, olihan se tärkeä menestystekijä, jota sijoittajat arvostivat.

Lopputuloksena kaikille oli selvää, miten Kolehmaisena kuolemaan tuli suhtautua. Kyseessä oli yksittäistapaus, joka heijasteli Pyykön konepajan ajoilta periytyvää menneen maailman asennetta, ei enää yrityksen nykykulttuuria.

Konsultin viimeinen neuvo oli napakka: – Suosittelen, että hankitte ulkoista vahvistusta kriisiviestintään. Vaikeneminen on

huono taktiikka, etenkin tässä tilanteessa. Ja ulkopuolinen osaaja näkee myös vahvuutenne selkeämmin.

Puolitoista tuntia kestäneen kokouksen aikana tunnelma kääntyi ristiriitaiseksi. Kun käsiteltiin muutoksia firman avainhenkilöiden vastuisiin, Juho Riikosen kireä ilme vaihtui suuttuneeksi mutruksi. Alahuuli imeytyi kokonaan piiloon, tekohaуска tyhjänpuhuminen tyrehtyi.

Vilman päällimmäinen tunne oli hämmennys. Seuraavat toimenpiteet olivat vain viitteellisiä laatikoita konsultin aikataulu-kaaviossa. Oli epäselvää, kuka listautumishanketta vetäisi talon sisällä. Vilma oli kuvitellut, että Pyykön tytär Ida-Sofia ottaisi veto-vastuun, olihan tämä yhtiön talousjohtaja ja varatoimitusjohtaja. Ida-Sofia kuitenkin naputteli konettaan poissaolevana ja reagoi keskusteluun harvasanaisesti. Vaikutti siltä, että hän oli paikalla vain muodon vuoksi.

Konsultin toimeksianto oli tältä erää päättynyt. Kun hänen kasvonsa katosivat näytöltä, Antero Pyykkö lopetti kokouksen.

– Suunnittelun valmistelun aloittelu on tehty. Nyt pitää saada hommat rotiin ja voitto kotiin. Juttelen vielä teidän kaikkien kanssa kahden kesken, niin tehdään tarkat askelmerkit etenemiselle.

Muut hajaantuivat tahoilleen, Risto ja Vilma jäivät kokoushuoneeseen viimeisinä.

– Mitkä tunnelmat? Risto kysyi vaimealla äänellä vilkaisten avoimen oven suuntaan.

– Ei kai tässä mitään, Vilma vastasi neutraalisti. – Työtä on aika lailla, olisi ilman listautumistakin. Tarkentaisitko vielä, mikä Ida-Sofian rooli tulee olemaan?

Risto nousi seisomaan, työnteli tuoleja pöydän ääreen ja vastasi vältellen.

– Talousjohtajan rooli on tietysti olennainen tässä kaikessa. Ja Ida-Sofian odotetaan ottavan jonain päivänä Anteron tehtävät, Pyykön perhehän omistaa käytännössä koko firman. Ida-Sofia... hän on ollut viime vuodet aika paljon etätöissä, ihan henkilökohtaisistakin syistä. En yllättyisi, vaikka hän lähtisi tulevaisuudessa vetämään firman mahdollista Euroopan-yksikköä.

Vilma nyökkäsi. Aina virheettömän tyylikkäällä talousjohtajalla oli sekä insinöörin että ekonomin paperit. He olivat Ida-Sofian kanssa suurin piirtein saman ikäiset, mutta Ida-Sofian rinnalla Vilma tunsu itsensä kömpelöksi ja kokemattomaksi.

– Tällainen perheyrittäjä voi olla aikamoinen painolasti. Etäisyys saattaisi auttaa, Risto jatkoi puolustautuen.

Antero Pyykkö palasi ovensuuhun ja katsoi Vilmaa kysyvästi.

– Joko mennään?

Kun Vilma käveli Pyykön kanssa lasiseinäisten työhuoneiden ohi, hän näki Riikosen puhuvan puhelimessa työpöytänsä ääressä. Mies ryhdistäytyi heidät huomattessaan ja kääntyi kaula pitkänä seuraamaan heidän lähtöään.

Lounas syötäisiin ihan ”kaupungilla”. Vilma ei osannut arvioida, oliko toimitusjohtajan kutsu rutiiniluonteinen vai liittyikö siihen jokin isompi merkitys. Pyykkö vaikutti rentoutuneemmalta nyt, kun kokous oli ohi.

– Mennään mun vaimon kyydillä. Ollaan Ankin kanssa lähdössä heti lounaan jälkeen Helsinkiin. Meillä on Kruununhaassa pieni asunto. Tapaan huomenna pari sijoittajaa, ja Anki on hankkinut tänä iltana teatteriliput. Meinattiin jo perua iltameno Kolehmainen tapaturman takia, mutta ehkä tekee hyvää ajatella välillä jotain muuta.

Anki Pyykkö oli aikoinaan ollut pitkään töissä konepajan talouspuolella ja tunsu kaikki vanhat työntekijät. Toimiston porukan mukaan hän pyörittä nykyään omaa yhden naisen maahantuontifirmaansa.

Vilma oli tavannut Ankin kerran pikaisesti Pycompin pihalla, ja Antero oli esitellyt heidät toisilleen. Tavallisen näköinen, keskivartalopaksu nainen oli ollut vailla minkäänlaisia tehtaanjohtajan rouvan elkeitä. Säänmukainen kuoriasu oli vain suhissut, kun hän oli polkaissut pyöränsä kerkeään vauhtiin.

Nyt pääoven edessä odotti upouusi sähköauto. Sen erikoisväri oli Pycompin räikeä violetti, joka melkein kirveli silmiä keskipäivän auringossa. Vilman mennessä takapenkille Anki kääntyi kuskin paikalta tervehtimään häntä kuin vanhaa tuttua. Pyöreä olemus

huokui ystävällisyyttä, harmaa polkkatukka heilahteli liikkeiden mukana.

– Kävin hakemassa sun tummansinisen puvun pesulasta ja pakkasin ne mukavammat kengät, ne vanhemmat. Ja pitkälahkeiset juoksutrikoot, jos haluat mennä lenkille aamulla, Anki selitti miehelleen käynnistäessään auton.

Jokaisen menestyvän miehen takana on nainen, ainakin tuossa sukupolvessa, Vilma ajatteli vähän happamasti.

Anki oli äkkiväärä kuski eikä pitäytynyt nopeusrajoituksissa. Moottorin ärhäkkä kiihtyminen litisti Vilman kiinni penkkiin. Matka ei ollut pitkä. Reitin loppupää edusti kaupungin parasta puolta: puistoalueita, vanhoja huviloita, vasemmalta pilkahtelevaa merta.

– Syksy on täällä kyllä hieno, Antero vastasi, kun Vilma kommentoi melkein luonnottoman sinistä taivasta ja merta, joka näytti hämäävän lämpimältä. – Kaupunki on hiljentynyt turisteista ja kesäasukkaista, meri lämmittää vielä pitkään ja ilma on kirkasta. Kuhaa pitäisi keretä jigailemaan, nyt olisi sen pyyntisesonki. Anki on ulkosaaristosta kotoisin ja suhtautuu mereen kuin sisämaan ihminen metsään.

– Ja sinua parempi kalamies, Anki napautti, mutta hellästi.

Tällä puolella kaupunkia vastaan tuli vain jokunen auto ja pari pyöräilijää. Muuten oli autiota, hienot huvilatkin vaikuttivat tyhjiltä. He olivat hetkessä perillä. Tuntui hassulta, että parkkipaikan sai rantakadulta noin vain, pienen obeliskin ja sitä vartioivien graniittileijonien vierestä. Vilma ei ollut tottunut vielä siihenkään, että kaupungissa oli hiekkarantoja kilometrikaupalla, tässäkin kohdalla vain muutaman askelen päässä.

Heidän noustessaan autosta Antero tuikkasi suukon vaimonsa suulle. Miten herttaista, noin pitkän liitonkin jälkeen, Vilma ajatteli. Ajatus ei ollut kuitenkaan ihan vilpittö. Eleessä oli jotain näyteltyä.

– Onko paikka sulle tuttu? Pyykkö kysyi, kun he lähestyivät sisäänkäyntiä Ankin pyrhedettyä jatkamaan matkaansa.

Vilma pudisti päätään ja katsoi erikoista rakennusta. Pari vuotta sitten valmistunut Hotel Mare oli kesäisin yksi valtakunnan tun-

KUN IDYLLINEN MERENRANTAKAUPUNKI SYKSYLLÄ HILJENEE, PAIKALLISTEN KESKINÄISET KAUNAT NOUSEVAT PINTAAN.

Pyykköjen perinteikäs konepaja on rantakaupungin tärkein työnantaja. Traaginen tapaturma tehtaalla järkyttää perheyhteyksien tiivistä työyhteisöä. Turvallisuuspäällikkö Risto kokee syyllisyyttä tapauksesta, joka sotkee myös pörssiin listautumisen valmisteluja. Moni pelkää menettävänsä työnsä sijoittajien kosiskelun takia.

Kun yksi yrityksen avainhenkilöistä päätyy koomassa sairaalaan, poliisi aloittaa tutkinnan. Ovatko toistuvat vastoinkäymiset pelkkää sattumaa vai tahallista sabotaasia? Entä jos edes kotonaan ei saa olla turvassa?

Eevi Kuokkasen psykologisessa kotiseutujännärissä merkittävään rooliin nousee pikkukaupungin yhteisö kaikkine jännitteineen.

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-6230-7